

“TUTUNAMAYANLAR VE HUKUK”

Av. Murat ÖZVERİ*

Şebnem Gökçeoğlu Balcı,
Tutunamayanlar ve Hukuk,
Dost yayınları 165 sayfa

Genel olarak diyebiliriz ki; tarihte her yeni üretim biçimi, her büyük dönüşüm yoksulluk ve yıkımları da beraberinde getirmiştir. Sanayi devrimi sonrası tüm Avrupa’da olumsuz çalışma koşullarının sonucu ortaya çıkan yoksulluk ve bu yoksulluğun yarattığı çürüme klasikleşmiş onlarca eserin konusunu oluşturmuştur.

Bugün kürselleşme, teknolojik devrim üst başlığı altında yaşananlar sanayi devrimi sonrasına benzeyen yoksulluğu yaratmıştır.

Ne var ki, sanayi devrimi sonrası ortaya çıkan yoksullar düşük ücretlerine, kötü yaşam koşullarına karşın yinede sanayi için gerekli iş gücü olma özelliği taşıyor, örgütlenerek sistemi tehdit etme gücünü de içlerinde barındırıyorlardı.

* *Çalışma ve Toplum Editörü*

Nitekim, bu tehdit Avrupa’da sosyal devletin doğumunda ebelik yapmıştır.

Günümüz yoksulluğunun farkı ne? Bu soruyu günümüz yoksullarını yazının başlığında kullandığım “Tutunamayanlar” kavramıyla ifade eden Yar.Doç.Dr.Şebnem Gökçeoğlu Balcı, Tutunamayanlar ve Hukuk adlı kitabında anlatıyor. Balcı diyor ki;

“Yeni yoksullar, sosyal dışlanma kavramı, alt sınıf (underclass) kavramı ve marjinalite ile birlikte anılmaktadır. Bir sınıf oluşturmayan ve örgütlü olmayan yeni yoksullar, geçmişte olduğu gibi sistemi kökünden değiştirecek bir siyasal devrim tehdidi oluşturmamakta ancak suça olan eğilim ve şiddet potansiyelleri ile toplumsal düzene yönelik bir tehdit olarak görülmektedirler”.

Sistemden bütünüyle dışlanan, bu dışlanmanın sosyolojik, ekonomik, psikolojik boyutları görmezlikten gelinerek yoksulluk kampanyalarının konu mankeni haline getirilen, yoksullukları kendi kişisel yetersizlikleriyle açıklanan bu insanları “Tutunamayanlar” kavramı ile ifade etmesinin nedenini Balcı; kitabın ön sözünde “Belirtmek isterim ki, “tutunamayanlar” ifadesi toplumda var olan yerleşik bir terim olması nedeniyle tercih edilmiştir ve herhangi bir olumsuz yargılama içermemektedir. Tutunamayanlar ile kast edilen, toplumun egemen yaşam biçiminden dışlanmış olan kişilerdir ve bu dışlanma süreci kendilerine atfedilebilecek bir beceriksizlik değil, bir fırsat eşitliği problemidir” sözleriyle açıklıyor.

Tutunamayanlara nasıl yaklaşmak gerekir? Kürselleşmenin yeni ideolojisi olan yeni liberalizme göre, yoksulluk ortadan kaldırılması gereken bir sosyal olgu değildir. Yoksulluk en az maliyetle yönetilmesi gereken bir tehdittir. Elleriinde oy hakkı bulunan çoğunluğun, bu haklarından yararlanarak azınlığın mal varlığına el koyması anlamına gelen sosyal güvenlik sistemleri piyasanın işleyişini bozmaktadır. Dolayısıyla tasfiye edilmeli, sosyal güvenlik hakkının yerini sosyal yardım almalıdır.

Sosyal yardımları ise hayır kurumlarının yanında mezhep, aşiret, tarikat, hemşeri örgütleri içerisinde yaratılan mikro aidiyet noktaları yaratarak sürekli kılabilirsiniz. Böylece atomize olmuş, kolay yönetilebilen, ihsanlara gözünü dikmiş, zavallılaştırılmış toplumlar yaratarak yoksulluğu bir tehdit olmaktan çıkarabilirsiniz.

Üçte bir toplumu, dörtte bir toplumu olarak da dillendirilen bu yaklaşım, toplumun üçte birinin yada dörtte birisinin üretim sürecinin içerisinde olduğu, geri kalanların sosyal yardımlarla sadece yaşatıldığı bir geleceği projelendirmektedir.

Yoksulluğu, kişisel yetersizliklerin ürünü olarak gören anlayışla yoksulluğu Balcı gibi “bir fırsat eşitliği problemi” olarak gören anlayış arasındaki ayrım sadece yoksulluğun algılanması bağlamında kendini göstermemektedir. Bu iki anlayış arasındaki fark vatandaşlık, yurttaşlık tanımında da kendini ortaya koymaktadır. Şöyle de söylemek olanaklıdır; Yoksulluğun altında bir fırsat eşitliği

problemi varsa, her yurttaşın bu eşitsizliğin ortadan kaldırılmasını istemesi yurttaşlık hakkının doğal bir sonucudur. Aksine; yoksulluk kişisel yetersizliklerin ürünü ise yoksulların kendi yetersizlikleri nedeniyle toplumdan bir şey talep etme hakları da olmayacak onlar sadece verilenlerle yetinmek zorunda kalacaklardır.

Nitekim; Balcı, yoksulluk ile yurttaşlık ilişkisini değişik ülkelerden örnekler vererek açıklarken, yeni bir sosyal yurttaşlık kavramının ortaya çıktığının altını çizmektedir. Bu konuda özellikle Fransa ve Kanada örneklerinin üzerinde duran Balcı; Fransa’da ki yeni sosyal yurttaşlık anlayışını “Toplumda tutunma kavramı, yurttaşlık konusunda yeni perspektifler açmıştır. Artık yurttaş olmak için, toplumsal yaşama katılmak için, istihdam da yer almak olmazsa olmaz koşul olmaktan çıkmıştır. Sosyal tutunma olgusunun, sosyal yaşama katılımın yeni modellerini öngörmesi, mesleki tutunmanın ise yeni tipte aktiviteleri bünyesinde barındırması nedeniyle tutunma geliri yeni tipte bir yurttaşlık anlayışına yol açmıştır. Bu anlayış , prim ödeme koşuluna bağlı olmaksızın, yalnızca ihtiyacı olduğu için ve yalnızca topluma aidiyet nedeniyle sosyal haklardan yararlanabilmeyi öngörmektedir” sözleriyle vurgulamıştır.

“Tutunamayanlar ve Hukuk” yoksulluğa karşı geliştirilen “Güvenceli asgari gelir kurumu” önerisinin tüm olumluluklarına karşın yetersiz kaldığına da işaret ederek sosyal koruma hukukunun bilinen kavramlarını da tartışacak yeni sorular ortaya atıyor. Kitapta sorulan ;“çalışmak istediği halde iş bulamayan kitlelerin varlığı karşısında hale klasik anlamıyla çalışma hakkı ve ödevinden söz etmek olanaklı mıdır?

Yoksulları tembellikle suçlamak ne kadar gerçekçidir?

İşsizlik gerçeği karşısında hala mesleki anlayışa dayalı sosyal güvenlik sistemleri yoksulluk sorunu karşısına işlevsel olabilir mi?...

Çalışanlarla çalışmayanlar arasındaki dayanışma hangi etik değerler üzerinde inşa edilecektir?

Nasıl bir toplum sözleşmesi düşünülmeli ki toplumda ne avantajlı olanlar en avantajlı olanlarla dayanışma içerisinde olmayı kabullensin?” sorular sorulmakta geç kalınmış sorulardır.

Daha da önemlisi, Balcı’nın “Bu sorular çerçevesinde toplumda en az avantajlıları da kapsayabilecek yeni bir refah devleti ve sosyal hak kavramına ihtiyaç vardır” saptaması üzerine düşünüp çözüm üretmenin zamanı gelmişe geçmektedir.

Kısaca; ülkemizde de özellikle son genel seçimlerde iktidar partisinin seçim öncesi kömür dağıtım tartışmalarıyla gündeme gelen yoksulları sosyal yardımlarla yönlendirme projesine itirazlar var. Bu itirazların bilimsel dayanaklarını, kimlerin itiraz ettiğini, yoksulluğu doğuran nedenlerle birlikte ortaya koyan Balcı, yoksulluğu yoksulların kişisel yetersizliklerine indirgeyen, yardım kampanyalarını çözüm olarak sunmaya çalışanlara yoksullar adına yanıt vermiş. Eline, kalemine sağlık hocam.

Prof.Dr. Ali GÜZEL

Arş.Gör. Saim OCAK

Arş.Gör. Ercüment ÖZKARACA

İŞ KANUNLARI
SOSYAL GÜVENLİK
KANUNLARI

İş Kanunu
Deniz İş Kanunu
Basın İş Kanunu
Sendikalar Kanunu
Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Kanunu
Sosyal Sigortalar Kanunu
İşsizlik Sigortası Kanunu
Bağ-Kur Kanunu
T.C. Emekli Sandığı Kanunu
Bireysel Emeklilik Kanunu
İlgili Diğer Kanunlar

Beta